

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені
С.З. Гжицького

Факультет _____ ветеринарної гігієни, екології та права _____
Кафедра _____ реабілітації та здоров'я людини _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
Пелень Р.А.
_____
(ПІП, підпис)
„ 25 „ 06 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КАНІСТЕРАПІЯ»

рівень вищої освіти **«Бакалавр»**
(назва освітнього рівня)
галузь знань **22 «Охорона здоров'я»**
(назва галузі знань)
спеціальність **227 «фізична терапія, ерготерапія»**
освітня програма **227 «фізична терапія, ерготерапія»**
(назва спеціальності)
вид компоненти **за вибором**
(обов'язкова / за вибором)

Львів – 2021-2022 н.р.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Каністерапія» для студентів 3 курсу Б-О спеціальності 227 «Фізична терапія та ерготерапія» за освітньою програмою «Фізична терапія та ерготерапія»

Укладач:

Асистент
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Береговенко О.О.
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри реабілітації та здоров'я людини

(назва підрозділу)

протокол № 23 від «24» 06 2021 року № _____

в.о. зав.кафедри реабілітації та здоров'я людини
(назва кафедри)

(підпис)

Івашик Н.О.
(прізвище та ініціали)

Погоджено навчально-методичною комісією

спеціальності 227 «фізична терапія, ерготерапія»
(назва спеціальності)

протокол № 6 від «24» 06 2021р.

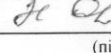
Голова НМКС
(підпис, прізвище та ініціали)

Івашик Н.О.

Схвалено рішенням навчально-методичної

ради факультету факультету ветеринарної гігієни, екології та права
(назва факультету)

протокол № 8 від «24» 06 2021р.

Голова НМРФ
(підпис, прізвище та ініціали)

Івашик Н.О.

Ухвалено вченою радою факультету

протокол № 3 від «25» 06 2021р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Всього годин
	Денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів/годин	3 кредити / 90 годин
Усього годин аудиторної роботи	30
в т.ч.:	
• лекційні заняття, год.	10
• практичні заняття, год.	20
• лабораторні заняття, год.	-
• семінарські заняття, год.	-
Усього годин самостійної роботи	60
Форма контролю	залік

Примітка.

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:
для денної форми здобуття освіти – 33,3%

2. ПРЕДМЕТ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Предмет, мета вивчення навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни Каністерапія є психофізіологія формування світогляду та поведінки людини. Каністерапія — метод позитивного психосоціального і фізіореабілітаційного впливу на людей, які цього потребують, за допомогою спеціально підготованих та навчених собак.

Мета навчальної дисципліни Каністерапія: сформувати систему знань та уявлень про каністерапію, як одного із сучасних способів впливу на розвиток, становлення та реабілітацію особистості. А саме:

- розвиток особистості (психомоторний, емоційний, пізнавальний, особистісний, комунікативний тощо);
- її поведінкові реакції, акти, вияви;
- посилення довільної регуляції;
- покращення показників адаптації до навколишнього соціального середовища
- стабілізація особистого емоційного стану;
- структурування мислення;
- активізація пам'яті;
- розвиток мовлення;
- регуляція психомоторних функцій тощо.

Вивчення навчальної дисципліни каністерапія ґрунтується на таких засвоєних навчальних дисциплінах: *нормальна фізіологія, психологія, когнітивна етологія.*

Здобуті знання з *каністерапії* є основою для роботи в напрямку абілітації та реабілітації дітей чи дорослих, які цього потребують.

2.2. Завдання навчальної дисципліни

Основні завдання навчальної дисципліни такі:

дати студентам базові знання про каністерапію як методу позитивного психосоціального і фізіореабілітаційного впливу на людей, які цього потребують, за допомогою спеціально підготованих та навчених собак.

2.3. Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

Знати:

- основні принципи та методи роботи каністерапії;
- як реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

Вміти:

- використовувати знання отримані в процесі навчання даного предмету в майбутній професійній діяльності, як в практичній так і в науковій роботі;

- спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами);

- використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень;

- застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії;

- вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді;

- оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма здобуття освіти (ДФЗО)					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Каністерапія в структурі методу людино-тваринної взаємодії (ЛТВ). Можливості собак в розрізі каністерапії: собака-візитер, собака-діагност, собака-терапевт. Еволюційні особливості собаки як виду. Формування видових типів комунікації псових, специфіка світосприйняття та обміну інформації. Базові комунікаційні відмінності між людиною та собакою.	10	2	4	-	-	4
Тема 2. Сигнальна система псових та особливості мови тіла: центр ваги, положення окремих частин тіла, позиції та знаки всього тіла, тип дихання, голосові маркери, інформативність комплексної роботи різних груп м'язів. Психологічні зони тіла, значення їх демонстрації. Необхідність знань когнітивної етології в процесі підготовки собаки до роботи в каністерапії.	16	2	4	-	-	10
Тема 3. Поняття і закони адаптації та соціалізації. Закономірності природних адаптивних реакцій. Складності у формуванні необхідних для роботи в каністерапії соціальних поведінкових відповідей на подразники. Формування поведінкових моделей через команди та специфічність їх впливу на роботу в каністерапії.	12	2	4	-	-	6
Тема 4. Правильне формування буденного життя собаки для максимальної продуктивної роботи в програмах каністерапії. Вікові та статеві особливості формування та прояви реакцій у собак. Їх вплив на поведінку та роботу в каністерапії. Необхідні ветеринарні обстеження, оцінка здоров'я та регулярні огляди собаки для допуску в	10	-	2	-	-	8

роботу в каністерапії. Фізичний розвиток цуценя та фізична підготовка собак, що працюють каністерапевтами.						
Тема 5. Тестування як спосіб оцінки внутрішніх станів та візуально прихованих реакцій собаки. Типи та методики тестування. Первинні тестування цуценят та молодих собак. Тестування в процесі підготовки та навчання каністерапевтів (собак-терапевтів). Тестування в процесі роботи та по завершенню виконаних завдань.	10	-	2	-	-	8
Тема 6. Визначення наявності протипоказів для занять в каністерапії, наприклад таких, як алергія на тварин. Оцінка та робота з відвертими чи прихованими страхами та фобіями в людей. Корекція страхів та фобій. Врахування та мінімізація негативних наслідків формування гіпер-зв'язків та станів залежності між людиною та собакою.	10	2	-	-	-	8
Тема 7. Особливості роботи з дітьми до 6 років. Роль та завдання батьків в процесах занять. Робота з дітьми від 7 до 11 років. Особливості роботи з підлітками від 12 років. Каністерапія з дорослими та старшою віковою категорією. Часова організація занять. Підбір індивідуальних завдань та тренінгів. Формування особистої програми терапії. Ведення індивідуальних карток пацієнта.	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Навчання собак для роботи з дітьми і підлітками. Навчання собак для абілітації та освітніх програм у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Інші методики та моделі підготовки собак в розрізі професійних різновидів каністерапії.	10	-	2	-	-	8
Усього годин	90	10	20	-	-	60

3.2. Лекційні заняття

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин
		ДФЗО
1	Каністерапія в структурі методу людино-тваринної взаємодії (ЛТВ). Можливості собак в розрізі каністерапії: собака-візитер, собака-діагност, собака-терапевт. Еволюційні особливості собаки як виду. Формування видових типів комунікації псових, специфіка світосприйняття та обміну інформації. Базові комунікаційні відмінності між людиною та собакою.	2
2	Сигнальна система псових та особливості мови тіла: центр ваги, положення окремих частин тіла, позиції та знаки всього тіла, тип дихання, голосові маркери, інформативність комплексної роботи різних груп м'язів. Психологічні зони тіла, значення їх демонстрації. Необхідність знань когнітивної етології в процесі підготовки собаки до роботи в каністерапії.	2
3	Поняття і закони адаптації та соціалізації. Закономірності природних адаптивних реакцій. Складності у формуванні необхідних для роботи в каністерапії соціальних поведінкових відповідей на подразники. Формування поведінкових моделей через команди та специфічність їх впливу на роботу в каністерапії.	2
4	Визначення наявності протипоказів для занять в каністерапії, наприклад таких, як алергія на тварин. Оцінка та робота з відвертими чи прихованими страхами та фобіями в людей. Корекція страхів та фобій. Врахування та мінімізація негативних наслідків формування гіпер-зв'язків та станів залежності між людиною та собакою.	2
5	Особливості роботи з дітьми до 6 років. Роль та завдання батьків в процесах занять. Робота з дітьми від 7 до 11 років. Особливості роботи з підлітками від 12 років. Каністерапія з дорослими та старшою віковою категорією. Часова організація занять. Підбір індивідуальних завдань та тренінгів. Формування особистої програми терапії. Ведення індивідуальних карток пацієнта.	2
Усього годин		10

3.3. Практичні (лабораторні, семінарські) заняття

№ з/п	Назви тем та їх короткий зміст	Кількість годин
		ДФЗО
1	Каністерапія в структурі методу людино-тваринної взаємодії (ЛТВ). Можливості собак в розрізі каністерапії: собака-візитер, собака-діагност, собака-терапевт. Еволюційні особливості собаки як виду. Формування видових типів комунікації псових, специфіка світосприйняття та обміну інформації. Базові комунікаційні відмінності між людиною та собакою.	4
2	Сигнальна система псових та особливості мови тіла: центр ваги, положення окремих частин тіла, позиції та знаки всього тіла, тип дихання, голосові маркери, інформативність комплексної роботи різних груп м'язів. Психологічні зони тіла, значення їх демонстрації. Необхідність знань когнітивної етології в процесі підготовки собаки до роботи в каністерапії.	4
3	Поняття і закони адаптації та соціалізації. Закономірності природних адаптивних реакцій. Складності у формуванні необхідних для роботи в каністерапії соціальних поведінкових відповідей на подразники. Формування поведінкових моделей через команди та специфічність їх впливу на роботу в каністерапії.	4
4	Правильне формування буденного життя собаки для максимальної продуктивної роботи в програмах каністерапії. Вікові та статеві особливості формування та прояви реакцій у собак. Їх вплив на поведінку та роботу в каністерапії. Необхідні ветеринарні обстеження, оцінка здоров'я та регулярні огляди собаки для допуску в роботу в каністерапії. Фізичний розвиток цуценя та фізична підготовка собак, що працюють каністерапевтами.	2
5	Тестування як спосіб оцінки внутрішніх станів та візуально прихованих реакцій собаки. Типи та методики тестування. Первинні тестування цуценят та молодих собак. Тестування в процесі підготовки та навчання каністерапевтів (собак-терапевтів). Тестування в процесі роботи та по завершенню виконаних завдань.	2
6	Особливості роботи з дітьми до 6 років. Роль та завдання батьків в процесах занять. Робота з дітьми від 7 до 11 років. Особливості роботи з підлітками від 12 років. Каністерапія з дорослими та старшою віковою категорією. Часова організація занять. Підбір	2

	індивідуальних завдань та тренінгів. Формування особистої програми терапії. Ведення індивідуальних карток пацієнта.	
7	Навчання собак для роботи з дітьми і підлітками. Навчання собак для абілітації та освітніх програм у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Інші методики та моделі підготовки собак в розрізі професійних різновидів каністерапії.	2
Усього годин		20

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем та їх короткий зміст	Кількість годин
		ДФЗО
1	Каністерапія в структурі методу людино-тваринної взаємодії (ЛТВ). Можливості собак в розрізі каністерапії: собака-візитер, собака-діагност, собака-терапевт. Еволюційні особливості собаки як виду. Формування видових типів комунікації псових, специфіка світосприйняття та обміну інформації. Базові комунікаційні відмінності між людиною та собакою.	4
2	Сигнальна система псових та особливості мови тіла: центр ваги, положення окремих частин тіла, позиції та знаки всього тіла, тип дихання, голосові маркери, інформативність комплексної роботи різних груп м'язів. Психологічні зони тіла, значення їх демонстрації. Необхідність знань когнітивної етології в процесі підготовки собаки до роботи в каністерапії.	10
3	Поняття і закони адаптації та соціалізації. Закономірності природних адаптивних реакцій. Складності у формуванні необхідних для роботи в каністерапії соціальних поведінкових відповідей на подразники. Формування поведінкових моделей через команди та специфічність їх впливу на роботу в каністерапії.	6
4	Правильне формування буденного життя собаки для максимальної продуктивної роботи в програмах каністерапії. Вікові та статеві особливості формування та прояви реакцій у собак. Їх вплив на поведінку та роботу в каністерапії. Необхідні ветеринарні обстеження, оцінка здоров'я та регулярні огляди собаки для допуску в роботу в каністерапії. Фізичний розвиток цуценя та фізична підготовка собак, що працюють каністерапевтами.	8
5	Тестування як спосіб оцінки внутрішніх станів та візуально прихованих реакцій собаки.	8

	Типи та методики тестування. Первинні тестування цуценят та молодих собак. Тестування в процесі підготовки та навчання каністерапевтів (собак-терапевтів). Тестування в процесі роботи та по завершенню виконаних завдань.	
6	Визначення наявності протипоказів для занять в каністерапії, наприклад таких, як алергія на тварин. Оцінка та робота з відвертими чи прихованими страхами та фобіями в людей. Корекція страхів та фобій. Врахування та мінімізація негативних наслідків формування гіпер-зв'язків та станів залежності між людиною та собакою.	8
7	Особливості роботи з дітьми до 6 років. Роль та завдання батьків в процесах занять. Робота з дітьми від 7 до 11 років. Особливості роботи з підлітками від 12 років. Каністерапія з дорослими та старшою віковою категорією. Часова організація занять. Підбір індивідуальних завдань та тренінгів. Формування особистої програми терапії. Ведення індивідуальних карток пацієнта.	8
8	Навчання собак для роботи з дітьми і підлітками. Навчання собак для абілітації та освітніх програм у закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Інші методики та моделі підготовки собак в розрізі професійних різновидів каністерапії.	8
Усього годин		60

4. Індивідуальні завдання

Для покращення поточного контролю студентам пропонуються на вибір теми творчих робіт:

1. Особливості навчання собак для подальшої роботи в лікарнях із обмеженою можливістю руху.
2. Програми занять з каністерапії для дітей дошкільного віку.

5. Методи навчання

Вивчення предмету проводиться за допомогою наступних методів:

- викладання лекційного матеріалу;
- використання навчального наглядного обладнання (таблиць, стендів, муляжів тощо);
- використання презентацій, відеофільмів;
- розв'язування тестів, ситуаційних задач;
- проведення практичних занять та оцінка їх результатів;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота студентів.

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- лекції;

- практичні заняття;
- самостійна поза аудиторна робота студентів (СРС).

6. Методи контролю

Згідно з вимогами Положення про організацію навчального процесу в Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (2015) система оцінювання знань студентів передбачає два види контролю - поточний та підсумковий.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті, зміст якого узгоджується з темою цього заняття. Основними видами контролю знань є тестові контрольні роботи та усне опитування. Результати контрольної роботи оцінюються за чотирьох бальною шкалою («2», «3», «4», «5»).

Поточний контроль та оцінювання знань студентів з тем самостійної роботи здійснюється під час проведення тестового контролю на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль засвоєння та оцінювання знань студентів проводиться після закінчення вивчення ними програми навчальної дисципліни шляхом виставлення їм заліку.

До цього виду контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

7. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Успішність студента оцінюється за 100–бальною шкалою під час проведення поточного та підсумкового контролю знань, яким є залік.

Поточний контроль проводиться протягом семестру шляхом усного опитування, тестового і письмового контролю, перевіркою виконання тем самостійної роботи тощо.

Максимальна кількість балів за засвоєння розділів дисципліни протягом семестру становить 100:

50 (ПК) – 50 максимальних балів з поточного контролю, які може набрати студент за семестр.

$$\text{ПК} = \frac{50 \cdot \text{CAЗ}}{5} = 10 \cdot \text{CAЗ}$$

- *CAЗ* – середнє арифметичне значення усіх одержаних студентом оцінок;

- *max ПК* – максимально можлива кількість балів за поточний контроль у відповідному семестрі дорівнює 50 балів;

- 5 – максимально можливе *CAЗ*

Результати поточного контролю оцінюються за чотирибальною («2», «3», «4», «5») шкалою. Оцінювання рівня знань студентів проводиться за наведеною нижче шкалою.

Критерії оцінювання знань студентів:

- 5 – «відмінно» – студент виявляє особливі здібності, має високий показник знань матеріалу дисципліни, правильно використовує набуті знання для побудови відповідей, володіє термінологією, самостійно розкриває власну думку.

- 4 – «добре» – студент правильно і глибоко розуміє питання дисципліни, вміє проявити знання, зіставляти, узагальнювати систематизувати інформацію, має власний підхід до розкриття поставленого питання.

- 3 – «задовільно» – студент висвітлює незначну частину теоретичного матеріалу дисципліни, не повністю виявляє знання і розуміння основних положень, основну частину відповідей відтворює на репродуктивному рівні.

- 2 – «незадовільно» – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного поняття, відповіді невірні, що демонструють нерозуміння суті питань дисципліни.

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість студентів у графі «за національною шкалою» виставляється оцінка «зараховано/незараховано».

Вираховування підсумкової оцінки та переведення її в бали можна зробити з допомогою таблиці 1. Кожній сумі балів відповідає оцінка за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання успішності студентів

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою		За шкалою ЄКТС
	Екзамен, диференційований залік	Залік	
90 – 100	Відмінно	Зараховано	A
82 – 89	Добре		B
74 – 81			C
64 – 73	Задовільно		D
60 – 63			E
35 – 59	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання		FX
0 – 34	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		F

За підсумками семестрового контролю в залікову відомість студентів у графі «за національною шкалою» виставляється оцінка «зараховано/незараховано».

У зв'язку з тим, що для студентів заочної форми навчання співвідношення обсягу годин, відведених на аудиторні заняття та самостійну роботу має значні відмінності від денної форми (для кожної дисципліни визначається навчальною та робочою програмами), відповідно є відмінності у розподілі балів для дисциплін та критеріїв оцінювання.

8. Навчально-методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни;
2. Мультимедійні презентації для проведення лекцій;
3. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях;
4. Тестові контрольні питання для поточного контролю знань;
5. Навчальні таблиці і схеми.

9. Рекомендована література

Базова

1. Ohtani N. Psychological Evaluation of Animal-assisted Intervention (AAI) Programs Involving Visiting Dogs and Cats for Alcohol Dependents: A Pilot Study / N. Ohtani, S. Narita, E. Yoshihara, M. Ohta, K. Iwahashi // *Japanese Journal of Alcohol Studies & Drug Dependence*. – 2015. – Vol. 50(6). – P. 289–295.
2. Pope W. S. Animal assisted therapy for elderly residents of a skilled nursing facility / W. S. Pope, C. Hunt, K. Ellison // *Journal of Nursing Education and Practice*. – 2016. – Vol. 6(9). – P. 56–62.
3. Schuck S. E. The Role of Animal Assisted Intervention on Improving Self-Esteem in Children With Attention Deficit/ Hyperactivity Disorder / S. E. Schuck, H. L. Johnson, M. M. Abdullah, A. Stehli, A. H. Fine, K. D. Lakes // *Frontiers in Pediatrics*. – 2018. – Vol. 6. – P. 1–9. <https://doi.org/10.3389/fped.2018.00300>
4. Smith B. P. Integrating animals in the classroom: The attitudes and experiences of Australian school teachers toward animal-assisted interventions for children with Autism Spectrum Disorder / B. P. Smith, A. A. Dale // *Pet Behaviour Science*. – 2016. – Vol. 1. – P. 13–22.
5. Urquiza-Haas E. The mind behind anthropomorphic thinking: Attribution of mental states to other species / E. Urquiza-Haas, K. Kotrschal // *Animal Behaviour*. – 2015. – Vol. 109. – P. 167–176.
6. Vagnoli L. Can presence of a dog reduce pain and distress in children during venipuncture? / L. Vagnoli, S. Caprilli, C. Vernucci, S. Zagni, F. Mugnai, A. Messeri // *Pain Management Nursing*. – 2015. – Vol. 16(2). – P. 89–95.
7. Weisberg Z. Animal Assisted Intervention And Citizenship Theory / Z. Weisberg // *Pets and People: The Ethics of Our Relationships with Companion Animals* / C. Overall. – New York : Oxford University Press, 2017.
8. Wesenberg S. Effects of an animal-assisted intervention on social behaviour, emotions, and behavioural and psychological symptoms in nursing home residents with dementia / S. Wesenberg, C. Mueller, F. Nestmann, V. Holthoff-Detto // *Psychogeriatrics*. – 2018. – Vol. 19(3). – P. 1–9. <https://doi.org/10.1111/psyg.12385>
9. Westbury H. R. Empathy-related responses to moving film stimuli depicting human and non-human animal targets in negative circumstances / H. R. Westbury, D. L. Newman // *Biological Psychology*. – 2008. – Vol. 78(1). – P. 66–74.
10. Wilson E. O. *Biophilia* / E. O. Wilson. – Cambridge, MA : Harvard, 1984. – 118 p. 48. Yakimicki M. L. Animal-assisted intervention and dementia: a systematic review / Michelle L. Yakimicki, Nancy E. Edwards, Elizabeth Richards, Alan M. Beck // *Clinical Nursing Research*. – 2019. – Vol. 28. – P. 9–29. <https://doi.org/10.1177/1054773818756987>

11. ІАНАІО. (2019). ІАНАІО White Paper. <http://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2019/04/white-paper-ukranian-2019-updated.pdf>

Допоміжна

1 Тюрід Ругос (2008). *Діалог з собаками: сигнали примирення* (Пер. з англ.). Видавництво Догфренд Паблішерс. с. 76. ISBN ISBN 978-3-9502645-2-4.

2 Мартіна Нагель, Кларисса фон Райнхардт (2008). *Стрес у собак* (Пер. з нім.). Видавництво Догфренд Паблішерс. с. 135. ISBN ISBN 978-3-9502645-1-7.

3 Андерс Халлгрен (2008). *Альфа-синдром: лідерство або невиправдана жорстокість?* (Пер. з англ.). Видавництво Догфренд Паблішерс. с. 124. ISBN ISBN 978-3-9502645-0-0.

4 Тюрід Ругос (2008). *Лай - про що говорять собаки?* (Пер. з англ.). Видавництво Догфренд Паблішерс. с. 104. ISBN ISBN 978-3-9502645-4-8.

10. Інформаційні ресурси

Нормативною базою вивчення вказаної дисципліни є навчальна програма, навчальний план та робоча програма дисципліни. Джерелами інформаційних ресурсів вивчення дисципліни є:

- Інтернет-зв'язок;
- Бібліотеки:

1. Бібліотека ЛНУВМ та БТ: м. Львів, вул. Пекарська, 50
2. Львівська наукова бібліотека ім. Стефаника НАН України: вул. Стефаника, 2; тел. 74-43-72
3. Львівська обласна наукова бібліотека: просп. Шевченка, 13; тел.74-02-26
4. Наукова бібліотека ЛНУ ім. Франка, метод. відділ: вул. Драгоманова, 17; тел. 296-42-41
5. Центральна міська бібліотека ім. Лесі Українки: вул. Мулярська, 2а; тел.72-05-81